

نقش وابستگی به تلفن همراه در پیش بینی خودپنداره تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان

^۱ غفار کریمیان پور

^۲ آزاد الله کرمی

^۳ تهمینه احمدی

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۳/۲۹

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش وابستگی به تلفن همراه در پیش‌بینی خودپنداره تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان ثلاث باباجانی در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود. روش انجام پژوهش، همبستگی و جامعه آماری آن تمام دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهرستان ثلاث باباجانی بود که ۲۱۰ نفر (۱۰۰ پسر و ۱۱۰ دختر) از آنان بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه وابستگی به تلفن همراه هیون یونگ کو (۲۰۰۸)، پرسشنامه خودپنداره تحصیلی یسن چن (۲۰۰۴) و اشتیاق به مدرسه وانگ و همکاران (۲۰۱۱) استفاده شده است. روایی محتوایی پرسشنامه‌ها مورد تایید اساتید صاحب‌نظر قرار گرفته و پایایی آنها به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۹۰ و ۰/۸۶ بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده از نرم افزار SPSS و آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری) استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که وابستگی به تلفن همراه با خودپنداره تحصیلی ($r = -0/425$) و با اشتیاق به مدرسه ($r = -0/455$) همبستگی منفی و معناداری دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که وابستگی به تلفن همراه و مولفه‌های آن توانایی پیش‌بینی ۶۸ درصد از تغییرات خودپنداره تحصیلی و ۵۳ درصد از تغییرات اشتیاق به مدرسه را دارد.

کلیدواژه‌ها: وابستگی به تلفن همراه، خودپنداره تحصیلی، اشتیاق به مدرسه، دانش‌آموز.

karimiangh@uma.ac.ir

azad.a.karami@gmail.com

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

^۲ دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

مقدمه

اشتیاق به مدرسه که از آن به عنوان کلید یادگیری یاد می‌شود (زینگر^۱، ۲۰۰۸) به معنای سرمایه روانی دانش‌آموزان و تلاش مستقیم آنها برای یادگیری در کسب مهارت‌ها و تمایل به ارتقاء سطح موفقیت می‌باشد. مشارکت موثر در فعالیت‌های آموزشی، سازگاری با فرهنگ مدرسه و رابطه مناسب با معلمان و سایر دانش‌آموزان بطور مستقیم از میزان اشتیاق به مدرسه دانش‌آموزان تاثیر می‌پذیرد (شاربا^۲ و همکاران، ۲۰۱۴؛ سیمونز-مورتن و چن^۳، ۲۰۱۲). فردریک و همکاران^۴ (۲۰۰۴) اشتیاق به مدرسه را دارای سه بعد رفتاری (رفتارهای مثبت، پرداختن به تکالیف درسی و مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه درسی مدرسه)، عاطفی (احساسات، علایق، ادراکات و نگرش‌های دانش‌آموز نسبت به مدرسه) و شناختی (نیروگذاری روانشناختی دانش‌آموزان در امر یادگیری و کاربرد راهبردهای خودتنظیمی توسط آن‌ها) می‌دانند. اشتیاق به مدرسه نقش عمده‌ای در پیشرفت و ارتقاء تحصیلی دانش‌آموزان و کاهش رفتارهای پرخطر در مدارس دارد (فردریکس، ۲۰۱۵)، همچنین تعهد دانش‌آموز را نسبت به اهداف آموزشی و درگیری دانش‌آموز با تکالیف مربوطه را بیشتر می‌کند (بشرپور و همکاران، ۱۳۹۲). در مقابل فقدان اشتیاق به مدرسه می‌تواند پیامدهای جدی نظیر عدم پیشرفت در مدرسه، تمایل به رفتارهای انحرافی و خطر ترک تحصیل را به همراه داشته باشد (وانگ و هولکامب^۵، ۲۰۱۰). مطالعات نشان می‌دهد دانش‌آموزانی که اشتیاق به مدرسه بیشتری دارند، زمان بیشتری را به یادگیری مطالب درسی اختصاص داده و سطح بالاتری از خودپنداره تحصیلی^۶ را تجربه می‌کنند (دگان^۷، ۲۰۱۵؛ پلاس^۸، ۲۰۱۴).

اشتیاق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی دو سازه اصلی هستند که میزان سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان را نشان می‌دهند (کریستنسن^۹ و همکاران، ۲۰۱۲؛ رودریگز - فرناندز^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۲).

1. Zyngier
2. Shaaria
3. Simons-Morton & Chen
4. Fredricks, Blumenfeld & Paris
5. Wang, Holcombe
6. Academic self-concept
7. Dogan
8. Pellas
9. Christenson
10. Rodríguez-Fernández

خودپنداره تحصیلی به ادراک دانش آموز از شایستگی خود در رابطه با یادگیری آموزشی اشاره دارد (خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۱)؛ و به معنی تلقی خود از قابلیت‌ها و محدودیت‌های تحصیلی خویش می‌باشد. خودپنداره تحصیلی بازنمود توانایی ذهنی افراد در حوزه‌های تحصیلی و ارزیابی از توانایی‌های تحصیل خود می‌باشد که نقش مهمی در فهم یادگیری دانش‌آموزان و رشد و موفقیت آنها در مدرسه دارد (پنکستن^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). خودپنداره تحصیلی بالا پیامدهای آموزشی آموزشی زیادی برای دانش‌آموزان دارد و به طور مثبت موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کند (مارش و امارا^۲، ۲۰۰۸). پکرون و همکاران^۳ (۲۰۱۱) خودپنداره تحصیلی را فرایند شکل‌گیری ارزشیابی از خودپنداره و متاثر از تجارب ارزشیابی دانش‌آموزان و تفسیر محیط آموزشی تعریف کرده‌اند. خودپنداره تحصیلی بیانگر دانش و ادراکات فردی درباره نقاط قوت و ضعف خود در یک حوزه تحصیلی معین و عقاید فردی درباره توانایی‌هایش در انجام موفقیت‌آمیز تکالیف تحصیلی در سطوح مختلف می‌باشد (غفاری و ارفع بلوچی، ۱۳۹۰). تاثیرات مثبت اشتیاق به مدرسه و همچنین خودپنداره تحصیلی بر درگیر کردن دانش‌آموزان در فعالیت‌های تحصیلی و افزایش میزان تلاش آنها (سالما آرو و همکاران^۴، ۲۰۰۹؛ اونیل و همکاران^۵، ۲۰۱۱) ضرورت مطالعه عوامل موثر بر آنها، آن را ایجاب می‌کند.

شواهد نشان دهنده آن است که در عصر حاضر یکی از مهمترین عواملی که به صورت مستقیم و غیر مستقیم سلامت عمومی، خودپنداره، عزت نفس، انگیزش و اشتیاق تحصیلی افراد را تحت تاثیر قرار می‌دهد، فناوری‌های نوین همچون تلفن همراه و چگونگی بهره‌گیری از آنهاست (یانگ^۶ و همکاران، ۲۰۱۰؛ سانچز-مارتینز و اترو^۷، ۲۰۰۹). تلفن همراه به منزله یکی از فناوری‌های نوین و تاثیرگذار هم‌اکنون حضوری ناخوانده اما فعال در بین جوانان و نوجوانان دارد و وارد فضاهای آموزشی هم شده است (موسوی و جمالی، ۱۳۹۰). تحقیقات نشان می‌دهند دانش‌آموزانی که از تلفن همراه به صورت مداوم استفاده می‌کنند، کاهش توجه نسبت به مباحث کلاسی، کاهش سطح

-
1. Pinxten
 2. Marsh, Mara
 3. Pekrun, Goetz Frenzel, Anne, Barchfeld, Perry, Raymond
 4. Salmela-Aro, Tolvanen, Nurmi
 5. Ouweneel, Blanc, Schaufeli
 6. Yang
 7. Sánchez-Martínez & Otero

موفقیت تحصیلی و کلاس درس را تجربه می‌کنند (بایسل^۱ و همکاران، ۲۰۱۰). موتوهارو^۲ و همکاران (۲۰۰۹) معتقدند تلفن همراه و فناوری‌های اطلاعاتی علیرغم همه مزایای آن، بدون عیب نبوده و همواره پیامدهای منفی در استفاده از آن وجود دارد. رفتارهای شبه اعتیادی به تلفن همراه مشکلی جدی برای کار و زندگی اجتماعی افراد است به طوری که اگر تلفن همراه افراد وابسته را از آنها بگیرند احساس افسردگی، شکست و تنهایی می‌کنند. گاهی اوقات کار و زندگی‌شان بر اثر تماس‌های مکرر، پیام‌های متنی، گشت و گذار در وب و چت‌های آنلاین مختل می‌شود (روتلند^۳ و همکاران، ۲۰۰۷).

در رابطه با متغیرهای این پژوهش به صورت پراکنده تحقیقات زیادی صورت گرفته است، هر چند تحقیقی با ترکیب متغیرهای این پژوهش یافت نشد. کمپل^۴ (۲۰۰۵) در تحقیق خود با عنوان تاثیر تلفن همراه بر زندگی اجتماعی جوانان به این نتیجه رسید که کاربرد تلفن همراه از سوی دانش-آموزان می‌تواند عملکرد آنها را در مدرسه تحت تاثیر قرار داده و در زندگی تحصیلی آنها اختلال ایجاد کند. کاتز^۵ (۲۰۰۵) در مقاله‌ای تحلیلی با عنوان نقش تلفن همراه در محیط‌های آموزشی، پیامدهای منفی کاربرد این فناوری در مدرسه را مواردی همچون حواس‌پرتی، غافل شدن و تقلب در امتحان می‌داند.

خزاعی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله خود با عنوان بررسی شیوع وابستگی به تلفن همراه و ارتباط آن با عزت نفس دانشجویان به این نتیجه دست یافتند که بین وابستگی به تلفن همراه و عزت نفس دانشجویان همبستگی منفی و معنادار وجود دارد. پناهی و همکاران (۱۳۹۱) نشان دادند بین وابستگی به تلفن همراه با افزایش ارتباط ناسالم و افت تحصیلی رابطه وجود دارد. حیدری چروده و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیق خود با عنوان بررسی میزان و علل استفاده دانش‌آموزان دوره راهنمایی و متوسطه استان خراسان رضوی از تلفن همراه نشان دادند که به موازات افزایش میزان استفاده از تلفن همراه احتمال بروز رفتارهای ناپه‌نجا بیشتر می‌شود. حسن زاده و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیق خود با عنوان رابطه بین استفاده افراطی از تکنولوژی (اینترنت و پیامک) با وضعیت روانی و آموزشی

-
1. Baysal
 2. Motoharu
 3. Rutland
 4. Campbell
 5. Katz

دانش آموزان به این نتیجه رسیدند که بین مولفه‌های اعتیاد به پیامک و اینترنت با احساس تنهایی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. معید فر و گنجی (۱۳۸۸) در تحقیق خود با عنوان تحلیل کاربردهای تلفن همراه در بین دانش آموزان پسر و دختر مقطع دبیرستان در تهران به این نتیجه دست یافتند که اغلب پاسخگویان بیشتر از سه ساعت در هفته از تلفن همراه استفاده می‌کنند و میانگین استفاده از تلفن همراه در میان آنان ۵/۹۹ ساعت در هفته است.

از آنجا که امروزه هیچ حوزه‌ای از زندگی بشری نیست که تحت تاثیر این فناوری‌ها به ویژه اشکال رایج تر آن از قبیل اینترنت و تلفن همراه نباشد، بررسی اثرات مثبت و منفی کاربردهای فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی شایسته، مورد توجه پژوهشگران است و باید در جهت شناسایی ابعاد این پدیده مطالعات لازم انجام شود تا با شناسایی وضع موجود و کاربردها و آثار این مساله برنامه‌ریزی و سیاست‌های صحیح اتخاذ شود. بنابراین در این پژوهش نقش وابستگی به تلفن همراه در پیش‌بینی اشتیاق به مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان ثلاث باباجانی در استان کرمانشاه بررسی خواهد شد. فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

۱. بین وابستگی به تلفن همراه و مولفه‌های آن با خود پنداره تحصیلی رابطه وجود دارد.
۲. بین وابستگی به تلفن همراه و مولفه‌های آن با اشتیاق به مدرسه رابطه وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و بهر روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهرستان ثلاث باباجانی در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود. با توجه به اینکه در این پژوهش هر دو جنس مورد بررسی قرار گرفتند از نمونه گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد تا به نسبت افراد جامعه به تفکیک دختر و پسر در نمونه نیز به همان نسبت رعایت شود. حجم نمونه با توجه به جدول مورگان ۲۰۰ نفر بود که با توجه به احتمال ریزش ۲۱۰ نفر (۱۰۰ پسر) و (۱۱۰ دختر) انتخاب شده و پرسشنامه‌ها بین آنان توزیع گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss استفاده و از آمار توصیفی (میانگین، فراوانی) و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیره به روش همزمان) استفاده شد.

ابزارهای گردآوری داده ها عبارت است از:

۱) پرسشنامه وابستگی به تلفن همراه: این پرسشنامه توسط هیون یونگ کو در سال (۲۰۰۸) ساخته شد. دارای ۲۰ گویه در سه بعد محرومیت (۱ تا ۷)، اختلال در عملکرد (۸ تا ۱۳) و اجبار (۱۴ تا ۲۰) می باشد. نمره گذاری پرسشنامه در یک طیف ۴ درجه ای از خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۴) می باشد. روایی پرسشنامه مورد تایید اساتید صاحب نظر قرار گرفته و پایایی آن توسط خزاعی و همکاران (۱۳۹۲) ۰/۹۲ گزارش شده است. در پژوهش پیش روی پایایی پرسشنامه وابستگی به تلفن همراه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بدست آمد.

۲) پرسشنامه خودپنداره تحصیلی یسن چن (۲۰۰۴): این پرسشنامه در سال ۲۰۰۴ توسط یسن چن ساخته شد. دارای ۱۵ گویه می باشد و خودپنداره را در سه سطح خودپنداره عمومی (سئوالات ۱، ۳، ۵، ۱۲، ۱۳)، آموزشگاهی (۲، ۴، ۸، ۹، ۱۰، ۱۴، ۱۱، ۱۵) و غیر آموزشگاهی (۶ و ۷) مورد بررسی قرار می دهد. پاسخدهی به پرسشنامه از کاملاً موافق (۴) موافق (۳)، مخالف (۲) و کاملاً مخالف (۱) می باشد. پایایی محاسبه شده در این تحقیق با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمده است.

۳) پرسشنامه اشتیاق به مدرسه وانگ و همکاران (۲۰۱۱): این پرسشنامه دارای ۲۳ سؤال و بر طبق نظریه فردریک، بلوم و پاریس (۲۰۰۴) ساخته شده است که دارای سه بعد رفتاری، شناختی و هیجانی و در مقیاس لیکرت ۵ گزینه ای طراحی شده است. روایی محتوایی پرسشنامه مورد تایید اساتید صاحب نظر قرار گرفته و پایایی کل پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (۰/۷۴) و پایایی ابعاد رفتاری (۰/۸۲)، شناختی (۰/۸۲) و هیجانی (۰/۸۶) گزارش شده است. در پژوهش حاضر نیز پایایی کل پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۶ بدست آمد.

یافته‌ها

نتایج تحلیل توصیفی داده ها نشان داد میانگین وابستگی به تلفن همراه در دانش آموزان پسر (۵/۱۳ ± ۵۸/۵۰) و در دانش آموزان دختر (۴/۹۸ ± ۵۸/۰۰) بود. میانگین اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان پسر (۱۲/۷۲ ± ۷۱/۸۸) و در دانش آموزان دختر (۱۵/۳۸ ± ۷۲/۶۱) بود. میانگین خودپنداره تحصیلی در دانش موزان پسر (۸/۴۱ ± ۴۱/۹۴) و در دانش موزان پسر (۹/۱۴ ± ۴۵/۳۵) بود.

میانگین وابستگی به تلفن همراه ۵۸/۲۵ با انحراف استاندارد ۵/۰۲، میانگین خودپنداره تحصیلی ۴۳/۶۰ با انحراف استاندارد ۸/۸۷ می‌باشد.

میانگین وابستگی به تلفن همراه در پایه دوم (۴/۳۸ ± ۵۸/۴۱)، پایه سوم (۵/۲۲ ± ۵۷/۲۵) و پیش دانشگاهی (۵/۰۲ ± ۵۹/۳۱) بود.

میانگین خودپنداره تحصیلی پایه دوم (۷/۵۱ ± ۴۱/۷۲)، پایه سوم (۹/۸۱ ± ۴۳/۸۷) و پیش دانشگاهی (۸/۸۹ ± ۴۰/۷۶) بود. میانگین اشتیاق به مدرسه دانش آموزان پایه دوم (۸/۱۱ ± ۷۴/۹۶)، پایه سوم (۱۶/۱۶ ± ۶۹/۱۲) و پیش دانشگاهی (۱۶/۵۴ ± ۷۲/۲۴) بود.

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	k-s	Sig
وابستگی به تلفن همراه	۵۸/۲۵	۵/۰۲	۰/۷۹	۰/۷۷۶
خودپنداره	۴۳/۶۰	۸/۸۷	۰/۸۵	۰/۲۱۶
اشتیاق به مدرسه	۷۲/۲۴	۱۳/۹۷	۰/۸۷	۰/۳۲۱

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می‌گردد آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای نمره متغیرهای تحقیق معنادار نیست و بنابراین هر سه متغیر تحقیق دارای توزیع نرمالی است و می‌توان از آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل داده‌ها استفاده کرد.

فرضیه اول: بین وابستگی به تلفن همراه و مولفه‌های آن با خودپنداره تحصیلی رابطه وجود دارد.

جدول ۲. میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی بین متغیرها

	۱	۲	۳	۴	۵	SD	M	
۱. وابستگی به تلفن همراه	۱	۰/۷۵۲**	۰/۶۲۴**	۰/۶۵۸**	-۰/۴۲۵**	۵/۰۲	۵۸/۲۵	
۲. محرومیت		۱	۰/۲۶۵**	۰/۳۲۱**	-۰/۵۹۶**	۳/۰۱	۲۰/۳۲	
۳. اختلال در عملکرد			۱	۰/۳۳۱**	-۰/۴۶۰**	۲/۵۸	۱۸/۸۰	
۴. اجبار				۱	-۰/۶۷۶**	۴/۲۹	۱۹/۲۰	
۵. خودپنداره تحصیلی					۱	۸/۸۷	۴۳/۶۰	

** p < ۰/۱۱

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین وابستگی به تلفن همراه ۵۸/۲۵ با انحراف استاندارد ۵/۰۲، میانگین خودپنداره تحصیلی ۴۳/۶۰ با انحراف استاندارد ۸/۸۷ می‌باشد. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون نشان داد که بین وابستگی به تلفن همراه در دانش آموزان با خودپنداره تحصیلی همبستگی منفی و معنادار ($r = -0/425$) در سطح ($p < 0/01$) وجود دارد. و از مولفه های وابستگی به تلفن همراه مولفه محرومیت ($r = -0/596$)، مولفه اختلال در عملکرد ($r = -0/460$) و مولفه اجبار ($r = -0/676$) با خودپنداره تحصیلی در سطح ($p < 0/01$) رابطه منفی و معنی دار دارند.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چند متغیره به روش همزمان

مدل رگرسیون	مجموع مجزورات	Df	میانگین مجزورات	F	R	R ²	Adj R ²	Sig
رگرسیون	۳۶۲۸/۶۱	۴	۹۰۷/۱۵	۳۶/۱۵	.۸۳۷	.۷۰۰	۰/۶۸۱	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱۵۵۵/۵۰	۶	۲۵/۰۸					
کل	۵۱۸۴/۱۱	۱۲۶						

جدول ۴. ضرایب معادله رگرسیون چند متغیره بر اساس وابستگی به تلفن همراه و ابعاد آن

متغیرهای پیش بین	B	SE	β	T	Sig
ضریب ثابت	۵۲/۸۹	۸/۱۳		۶/۵۰	۰/۰۰۱
محرومیت	-۰/۰۱۷	۱/۵۷	-۰/۰۳	-۰/۰۱۰	۰/۲۱
اختلال در عملکرد	-۰/۳۴۲	۱/۶۸	-۰/۳۱۰	-۱/۰۸	۰/۰۰۱
اجبار	-۰/۳۶۱	۱/۳۹	-۰/۵۴۱	-۱/۱۱	۰/۰۴

برای پیش بینی خودپنداره تحصیلی متغیرهای پیش بین یعنی وابستگی به تلفن همراه و مولفه های آن وارد معادله رگرسیون شدند. نتایج تجزیه و تحلیل نشان داد که استفاده از این مدل معنادار است و با ضریب تعیین ۶۸ درصد توان پیش بینی اشتیاق به مدرسه را در سطح ($p < 0/01$) را دارد. و از بین مولفه های وابستگی به تلفن همراه، اختلال در عملکرد با ضریب بتای $-0/310$ ، اجبار با ضریب بتای $-0/541$ - توان پیش بینی خودپنداره تحصیلی را در جهت منفی دارد. بین بعد اختلال عملکرد با خودپنداره تحصیلی رابطه معنی داری مشاهده نشده است.

فرضیه دوم: بین وابستگی به تلفن همراه و مولفه های آن با اشتیاق به مدرسه رابطه وجود دارد.

جدول ۵. میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی بین متغیرها

	۱	۲	۳	۴	۵	SD	M	
۱. وابستگی به تلفن همراه	۱	۰/۷۵۲**	-۰/۶۲۴**	۰/۶۵۸**	-۰/۴۵۵**	۵/۰۲	۵۸/۲۵	
۲. محرومیت		۱	۰/۲۶۵**	۰/۳۲۱**	-۰/۴۱۴**	۳/۰۱	۲۰/۳۲	
۳. اختلال در عملکرد			۱	۰/۳۳۱**	-۰/۳۳۳**	۲/۵۸	۱۸/۸۰	
۴. اجبار				۱	-۰/۶۸۳**	۴/۲۹	۱۹/۲۰	
۵. اشتیاق به مدرسه					۱	۱۳/۹۷	۷۲/۳۴	

** $p < 0/01$

همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، میانگین وابستگی به تلفن همراه ۵۸/۲۵ با انحراف استاندارد ۵/۰۲، میانگین اشتیاق به مدرسه ۷۲/۲۴ با انحراف استاندارد ۸/۸۷ می‌باشد. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون نشان داد که بین وابستگی به تلفن همراه در دانش آموزان با اشتیاق به مدرسه همبستگی منفی و معنادار ($r = -0/455$) در سطح ($p < 0/01$) وجود دارد. و از مولفه های وابستگی به تلفن همراه مولفه محرومیت ($r = -0/414$)، مولفه اختلال در عملکرد ($r = -0/333$) و مولفه اجبار ($r = -0/683$) با اشتیاق به مدرسه در سطح ($p < 0/01$) رابطه منفی و معنی دار دارند.

جدول ۶. نتایج رگرسیون چند متغیره به روش همزمان بر اساس وابستگی به تلفن همراه و ابعاد آن

مدل رگرسیون	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	R	R ²	Adj R ²	Sig
رگرسیون	۳۶۲۸/۶۱	۴	۹۰۷/۱۵					
باقی مانده	۱۵۵۵/۵۰	۶	۲۵/۰۸	۳۶/۱۵۸	.۷۳۳	.۵۳۷	.۵۰۷	.۰۰۰
کل	۵۱۸۴/۸۶	۱۲۶						

جدول ۷. ضرایب معادله رگرسیون چند متغیره بر اساس وابستگی به تلفن همراه و ابعاد آن

متغیرهای پیش بین	B	SE	β	T	Sig
ضریب ثابت	۵۲/۸۹	۸/۱۳		۶/۵۰	.۰۰۱
محرومیت	-۰/۲۱۷	۰/۳۵۱	-۰/۳۵۵	-۱/۴۳۳	.۰۰۵
اختلال در عملکرد	-۰/۳۲۱	۰/۲۴۱	-۰/۲۷۲	-۱/۱۸۵	.۰۲۴۰
اجبار	-۰/۲۴۵	۰/۳۶۲	-۰/۴۱۲	-۱/۷۲۷	.۰۰۳

برای پیش بینی اشتیاق به مدرسه متغیرهای پیش بین یعنی وابستگی به تلفن همراه و مولفه های آن وارد معادله رگرسیون شدند. نتایج تجزیه و تحلیل نشان داد که استفاده از این مدل معنادار است و با ضریب تعیین ۵۳ درصد توان پیش بینی اشتیاق به مدرسه را در سطح ($p < 0/01$) را دارد. و از بین مولفه های وابستگی به تلفن همراه، محرومیت با ضریب بتای -۰/۳۵۵ و اجبار با ضریب بتای -۰/۴۱۲ توان پیش بینی اشتیاق به مدرسه را در جهت منفی دارد. بین بعد اختلال عملکرد با اشتیاق به مدرسه رابطه معنی داری مشاهده نشده است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی نقش وابستگی به تلفن همراه در پیش بینی خودپنداره تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان شهرستان ثلاث باباجانی در استان کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ انجام شد. بررسی فرضیه اول نشان داد بین وابستگی به تلفن همراه و مولفه های آن با

خودپنداره تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته ها با پژوهش های موتوهارو و همکاران (۲۰۰۹)، کمپل (۲۰۰۵)، کاتز (۲۰۰۵)، خزاعی و همکاران (۱۳۹۲) و پناهی و همکاران (۱۳۹۱) همخوانی دارد. در تبیین نتایج بالا باید گفت دانش آموزانی که به صورت افراطی از تلفن همراه استفاده می کنند در مقایسه با دانش آموزان عادی، مدت زمان کوتاه تری را به مطالعه اختصاص می دهند. این دانش آموزان به دلیل مشغولیت زیاد با تلفن همراه، فرصت چندانی برای مطالعه و انجام تکالیف پیدا نکرده و افت عملکرد تحصیلی آنها قابل پیش بینی و قابل توجیه خواهد بود. از طرف دیگر، استفاده افراطی دانش آموزان از تلفن همراه، زمینه را برای ایجاد وابستگی عاطفی به این فناوری فراهم کرده و با استناد به پژوهش عطادخت و همکاران (۱۳۹۳) از این طریق هم باعث ایجاد اشتغال ذهنی زیاد، افت تمرکز و در نهایت منجر به افت تحصیلی وی خواهد شد. زمانی که نمرات ضعیف و شکست های مکرر در آزمون های پیشرفت تحصیلی درونی سازی می شوند، دانش آموز به این باور می رسد که در مواجهه با تکالیف مدرسه و تحصیل ضعیف است و بنابراین نگرش منفی نسبت به مدرسه (خودپنداره تحصیلی منفی) پیدا می کند. چنین باورهایی سطح عملکرد این دانش آموزان را محدود کرده و باعث می شوند که آنها تلاش و استقامت کمتری در پاسخ به الزامات تحصیلی داشته باشند و در نتیجه سطوح پایین تری از خودپنداره تحصیلی را تجربه خواهند کرد چرا که خودپنداره تحصیلی برآورد کلی فرد از وضعیت تحصیلی اوست که در فرایند یاددهی - یادگیری دانش آموزان نقش بسیار مهمی دارد و نگرش مثبت افراد نسبت به قابلیت ها و توانایی های خود می تواند نقش بسیار مهمی در فعالیت های آموزشی آنها داشته باشد. اغلب دانش آموزانی که استفاده آسیبزا از تلفن همراه دارند، پیشرفت مطلوبی نداشته و پیوسته دچار افت تحصیلی می شوند، این دانش آموزان درباره استعداد های تحصیلی و توانایی های یادگیری خود، خودپنداره منفی و محدودکننده ای دارند که در بلند مدت منجر به افت تحصیلی و کاهش عملکرد تحصیلی می شود.

بررسی فرضیه دوم نیز نشان داد بین وابستگی به تلفن همراه و مولفه های آن با اشتیاق به مدرسه رابطه منفی معناداری وجود دارد. این یافته ها با پژوهش های حیدری چروده و همکاران - (۱۳۸۹) و حسن زاده و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی دارد. در تبیین نتایج بالا باید گفت وابستگی به تلفن همراه، تنبلی و کم تحرکی را تقویت و نیاز به تلاش فیزیکی را از بین برده و باعث می شود که افراد به جای فعالیت و تعامل واقعی همنشینی با فضای مجازی را برگزینند و با مرور زمان (با افزایش رابطه آنها در فضای مجازی) دامنه روابط آنها در دنیای واقعی کاهش پیدا کرده و پیامدهایی همچون

کاهش ارتباطات اجتماعی، از هم گسیختگی روابط، افت تحصیلی و مشکلات خلقی را تجربه کنند. نکته حائز اهمیت این است که از تمامی عوامل فوق می‌توان به عنوان دلایل کاهش اشتیاق به مدرسه نام برد چرا که اشتیاق به مدرسه، میزان انرژی است که فراگیر برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند (نعامی و پیریایی، ۱۳۹۱). در واقع وقتی دانش آموزان زمان زیادی از وقت خود را صرف بازی با تلفن همراه می‌کنند، میزان زمانی که آنها می‌توانند به تکالیف درسی اختصاص دهند، کمتر می‌شود که درگیری و اشتیاق آنها به تحصیل و مدرسه کمتر می‌شود (لیود و همکاران، ۲۰۰۷). دانش آموزانی که به میزان بیشتری از تلفن همراه و اینترنت استفاده می‌کنند وابستگی بیشتری به آن پیدا می‌کنند و روز به روز به علت وابستگی به آن با شور و شوق بیشتری به سراغ آن می‌روند. این در حالی است که لازمه اشتیاق به مدرسه، توجه و تمرکز بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری، تعهد به قوانین و مقررات مدرسه و اجتناب از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب می‌باشد. همچنانکه مطالعه لیب و همکاران^(۲۰۱۴) نشان داد که دانش آموزانی که بیشتر از تلفن همراه استفاده می‌کنند، عملکرد و رضایت تحصیلی آنها به مرور کاهش پیدا می‌کند. کاهش عملکرد و عدم رضایت از تحصیل در این دانش آموزان می‌تواند به مرور میزان اشتیاق آنها برای انجام تکالیف درس و مدرسه کاهش دهد، از طرفی توفیق در عملکرد تحصیلی و اشتیاق به حضور در محیط های آموزشی مستلزم برخورداری از اعتماد به نفس، ابراز وجود و مهارت های اجتماعی است، این ویژگی ها به افراد کمک می‌کند تا در فعالیت های گروهی تعامل مثبت و سازنده با دیگران داشته باشند. این ویژگی ها در دانش آموزان وابسته به تلفن همراه کاهش پیدا می‌کند (خزاعی و همکاران، ۱۳۹۲؛ پناهی و همکاران، ۱۳۹۱). دانش آموزانی که به فضای مجازی و تلفن همراه وابستگی داشته باشند، پس از برگشتن از مدرسه به جای آنکه با اشتیاق فعالیت ها و تکالیف درسی را انجام دهند، سراغ تلفن همراه رفته و وقت خود را صرف چک کردن پیام ها و برنامه های آن می‌کنند. محتوای برخی از برنامه های تلفن همراه برای دانش آموزان به حدی سنگین است که وی به شدت درگیری ذهنی پیدا کرده و علیرغم ظاهری آرام در تلاطم باطنی به سر می‌برند، و تمایلی به درس و انجام فعالیت های درسی ندارند. بنابراین وابستگی به تلفن همراه می‌تواند پیش بینی کننده منفی اشتیاق دانش آموزان به مدرسه و وضعیت تحصیلی آنان باشد.

در انتها بر اساس یافته های پژوهش پیشنهاد می شود که آموزش های لازم در زمینه استفاده صحیح و موثر از تلفن همراه به دانش آموزان داده شود و طی دوره های آموزشی، فواید و مضرات فضای مجازی و تلفن همراه برای آنان تشریح شود. همچنین پیشنهاد می شود پژوهش هایی با ترکیب متغیر پژوهش حاضر در دیگر شهرها انجام شود. به مسئولان آموزشی پیشنهاد می شود فعالیت های مناسب جهت پر کردن اوقات فراغت دانش آموزان در نظر بگیرند و با ایجاد فضایی شاد و مفرح از انزوا و گوشه گیری دانش آموزان جلوگیری کنند. پژوهشگران دیگر می توانند شیوع و اثرات استفاده از تلفن همراه را در دوره ابتدایی بررسی کنند چرا که در صورت مشاهده استفاده مشکل زا در این دوره می توان با برنامه های جایگزین و اقدامات پیشگیرانه به استفاده صحیح و موثر از تلفن همراه کمک کرد.

کتابنامه

- بشرپور، سجاد، عیسی زادگان، علی، زاهد بابلان، عادل، احمدیان، لیلا. (۱۳۹۲). مقایسه خودپنداره‌ی تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری و عادی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری. دوره پنجم. پاییز و زمستان. ۲(۶۵). ص ۴۷-۶۴
- پناهی، یعقوب؛ اصلانی، طاهر؛ فرجی، رباب و بتواز، حسین. (۱۳۹۱). وابستگی به تلفن همراه و آسیب های روانی- اجتماعی در دانش آموزان: بررسی اثرات پیام کوتاه و بلوتوث، نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب های اجتماعی نوپدید، تهران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
- خجسته مهر، رضا، عباسپو، ذبیح اله، کرابی، امین، کوچکی، رحیم. (۱۳۹۱). تأثیر برنامه موفقیت تحصیلی بر عملکرد و خود پنداره تحصیلی، نگرش نسبت به مدرسه، یادگیری شیوه موفقیت در مدرسه و سازگاری اجتماعی دانش آموزان. مجله روانشناسی مدرسه. ۱(۱). ص ۳۷-۴۵.
- غفاری، ابوافضل؛ ارفع بلوچی، فاطمه. (۱۳۹۰). رابطه انگیزش پیشرفت و خودپنداره تحصیلی با اضطراب امتحان در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد. پژوهشهای روانشناسی بالینی و مشاوره. ۱(۲). ص ۱۳۶-۱۲۱.
- حسن زاده، رمضان، صالحی، محمد، رضایی کیاسری، علیرضا. (۱۳۸۹). رابطه بین استفاده از تکنولوژی (اینترنت و پیامک) و وضعیت آموزشی روانی دانش آموزان. فصلنامه روانشناسی تربیتی. دانشگاه آزاد واحد تنکابن. سال اول، شماره ۳، ۸۱-۶۹.
- حیدری چروده، مجید، صالحی فدردی، جواد. (۱۳۸۹). بررسی میزان و علل استفاده دانش آموزان از تلفن همراه. اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی، طرح پژوهشی.
- خزاعی، طیبه، سعادت جو، علیرضا، شبانی، مجید، صنوبری، محمد، بازیان، محسن(۱۳۹۲). بررسی شیوع وابستگی به تلفن همراه و ارتباط آن با عزت نفس دانشجویان. مجله دانش و تندرستی، دوره ۸، شماره ۴. ص ۱۶۲-۱۵۶.
- عطا دخت، اکبر؛ حمیدی فر، ویدا و محمدی، عیسی(۱۳۹۳). استفاده آسیب زا و نوع کاربری تلفن همراه در دانش آموزان دبیرستانی و رابطه با عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت. مجله روانشناسی مدرسه، دوره ۳، شماره ۲. ص ۱۲۲-۱۳۶.
- قلی پور، مجتبی؛ شهریار، حیدر(۱۳۹۱). تاثیر تلفن همراه بر زندگی سیاسی. پژوهشنامه علوم سیاسی. سال هشتم. شماره دوم. بهار، ص ۴۸-۷.
- معید فر، سعید؛ گنجی، احمد(۱۳۸۸). تحلیلی بر کاربردهای تلفن همراه در بین دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه شهر تهران. مجله جهانی رسانه، شماره ۸، ص ۲۵-۱.

موسوی، کمال الدین؛ جمالی، فرشاد (۱۳۹۰). تجزیه و تحلیل رابطه میان استفاده از تلفن همراه و جامعه پذیری مدرسه ای با تاکید بر دانش آموزان دبیرستان‌های کوهدشت. مطالعات فرهنگ و ارتباطات. سال ۱۲، شماره ۱۵. ۴۲-۴.

نعامی، عبدالزهرا؛ پیریایی، صالحه. (۱۳۹۱). رابطه ابعاد انگیزش تحصیلی با اشتیاق به مدرسه دانش آموزان سال سوم دبیرستان‌های شهر اهواز. مجله پژوهش در نظام های آموزشی. ۶(۱۶). ۴۲-۲۹.

Reference

- Baysal, Z. N., Şahenk, S. S., & Hazneci, Y. Ö. (2010). Evaluation of the primary school level students' attitudes towards mobile phones. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), pp4279-4284.
- Campbell, Scott W. (2006). Perceptions of Mobile Phones in College Classrooms: Ringing, Cheating, and Classroom Policies. *Communication Education*, 55,3. 280-294.
- Christenson, S. L., Reschly, A. L., & Wylie, C. (Eds.). (2012). *Handbook of research on student engagement*. New York, NY: Springer Science.
- Dogan, U. (2015). Student Engagement, Academic Self-efficacy, and Academic Motivation as Predictors of Academic Performance. *Anthropologist*, 20(3), 553-561.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), pp 59-109.
- Fredricks Jennifer A. (2015). Academic engagement. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition)*. Pp 31-36.
- Katz, J. E. (2005). Mobile phones in educational settings. A sense of place: The global and the local in mobile communication, 305-317.
- Lepp, A., Barkley J., Karpinski A. (2014). The relationship between cell phone use, academic performance, anxiety, and Satisfaction with Life in college students. *Computers in Human Behavior*. 31(3), pp 343-350.
- Lloyd, J., Dean L., Cooper D. (2007). Students' Technology Use and Its Effects on Peer Relationships, Academic Involvement, and Healthy Lifestyles. *NASPA Journal*, 44(3), pp 481-495.
- Marsh, H. W., & O'Mara, A. (2008). Reciprocal effects between academic self-concept, self-esteem, achievement, and attainment over seven adolescent years: Unidimensional and multidimensional perspectives of self-concept. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, pp 542-552.
- Motoharu T, Susumu T, Masayoshi K. Addictive personality and problematic mobile phone use. *CyberPsychology & Behavior* 2009;12(5):501-507.

- Ouweneel, E., Le Blanc, P.M. & Schaufeli, W.B. (2011). Flourishing students: A longitudinal study on positive emotions, personal resources, and study engagement. *The Journal of Positive Psychology: Dedicated to furthering research and promoting good practice*, 6 (2), pp142-153.
- Pekrun, R., Goetz, T., Frenzel, Anne C., Barchfeld, P., and Perry, Raymond P. (2011). Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). *Contemporary Educational Psychology*, 36, pp 36- 48.
- Pellas, N. (2014). The influence of computer self-efficacy, metacognitive self-regulation and self-esteem on student engagement in online learning programs: Evidence from the virtual world of second life. *Computers in Human Behavior*, 35, pp157-170.
- Pinxten, M., Wouters, S., Preckel, F., Niepel, C., De Fraine, B., & Verschueren, K. (2015). The formation of academic self-concept in elementary education: A unifying model for external and internal comparisons. *Contemporary Educational Psychology*, 41, pp 124-132.
- Rodríguez-Fernández, A., Droguett, L., & Revuelta, L. (2012). School and personal adjustment in adolescence: The role of academic selfconcept and perceived social support. *Revista de Psicodidáctica*, 17, pp397-414.
- Rutland, J. B., Sheets, T., & Young, T. (2007). Development of a scale to measure problem use of short message service: the SMS problem use diagnostic questionnaire. *CyberPsychology & Behavior*, 10(6), pp 841-844.
- Salmela-Aro, K., Tolvanen, A., Nurmi, J-E.. (2009). Achievement strategies during university studies predict early career burnout and engagement. *Journal of Vocational Behavior*, 75, pp162-172.
- Sánchez-Martínez, M., & Otero, A. (2009). Factors associated with cell phone use in adolescents in the community of Madrid (Spain). *CyberPsychology & Behavior*, 12(2), 131-137.
- Simons-Morton, B., & Chen, R. (2009). Peer and parent influences on school engagement among early adolescents. *Youth & Society*, 41, p3-25.
- Shaari, A. S., Yusoff, N. M., Ghazali, I. M., Osman, R. H., & Dzahir, N. F. M. (2014). The Relationship between Lecturers' Teaching Style and Students' Academic Engagement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 118, p10-20.
- Wang, M. T. & Holcombe, R. (2010). Adolescents' perceptions of classroom environment, school engagement, and academic achievement. *American Educational Research Journal*, 47, p633-662.
- Yang, Y. S., Yen, J. Y., Ko, C. H., Cheng, C. P., & Yen, C. F. (2010). The association between problematic cellular phone use and risky behaviors and low self-esteem among Taiwanese adolescents. *BMC public health*, 10(1), p 1.

Zyngier, D. (2008). Conceptualizing student engagement: Doing education notdoing time. *Teaching and Teacher Education*, 24,p 1765–1776.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی